

Den næste Sag paa Dagsordenen var:

Første Behandling af Forslag til Lov om Forandring i Lov om Begunstigelser for landøkonomiske Forskudsforeninger af 26. Marts 1898.

(Lovforslaget findes i Tillæg A., Sp. 3755 ff.).

Sagen sattes under Forhandling.

Moestrup: Ved Lov af 26. Marts 1898 om Begunstigelser for landøkonomiske Forskudsforeninger blev det vedtaget, at Statskassen kunde udlaae til den Art Foreninger et Beløb af 5 Mill. Kr. efter Betingelser, som nærmere vare fastslaaede i Loven. Det viste sig snart, at denne Tanke, som havde givet sig Udtryk i denne Lov, meget hurtigt og i stærk Grad fandt Forstaaelse ude omkring i Landbokredse. Det varede ikke længe, inden man begyndte omkring i Sognene at organisere sig i Forskudsforeninger, fik sine Vedtægter i Orden og indgav Begæring om at faa Laan af Statskassen for at kunne begynde Virksomheden. Det viste sig, at Tanken i den Grad fandt Tilslutning, at ikke alene de 5 Mill. Kr. meget hurtigt bleve laante ud, men at der kom Begæringer ind til Ministeriet fra et langt større Antal Foreninger, end der kan blive delagtige i det Beløb paa 5 Mill. Kr., som Loven havde fastsat.

Nu, da vi staa ved Afslutningen af den 10aarige Periode, Loven fastsætter, vil det sikkert erkendes fra alle Sider, at de Forudsætninger, under hvilke den blev given, i høj Grad ere skete Fyldest. Jeg tror, at Landbefolkningen, for hvem denne Lov er given, har ved denne som ved saa mange andre Lejligheder i tilstrækkelig Grad vist, at den har forstaaet at forene sig under solidarisk Ansvar og føre Tanken ud i Livet paa den Maade, som var forudsat i Lovforslaget. Jeg skal ikke tilbageholde, at den særlige Anledning til, at Loven den Gang blev given, vel nok var den, at det, ikke mindst for det mindre Landbrug, var vanskelig at rejse Driftslaan. Vi stode den Gang i en økonomisk Periode for Landbruget, som i høj Grad gjorde det til Pligt for Lovgivningsmagten at have sin Opmærksomhed henvendt derpaa.

Jeg tror altsaa, det har vist sig, at man ikke er gaaet fejl, den Gang man gjorde Regning paa, at Landbrugssammenlutningen skulde vide at staa sin Prøve ved denne Lejlighed. Nu udløber jo Loven

i Marts næste Aar, og det maa da være en Opgave for Rigsdagen og den høje Regering at tage Forslaget frem til fornyet Overvejelse. I det Forslag, som Ministeren har forelagt, er det foreslaaet, at der gives en Udsættelse med Hensyn til Indbetalingen af den Sum, som skulde indbetales i Marts næste Aar, saaledes at Summen tilbagebetales med $\frac{2}{10}$ i Juni Termin næste Aar og saa fremdeles med $\frac{1}{10}$ i hver Juni Termin, indtil Beløbet er afviklet.

Det er naturligt, at det Spørgsmaal ved denne Lejlighed rejser sig, hvorvidt Sagen har virket paa en saadan Maade, at den bør fortsættes. Jeg for mit Vedkommende vil besvare et saadant Spørgsmaal med: Ja. Jeg tror, Sagen bør fortsættes, og jeg tror ogsaa, den vil blive det. Jeg tror, det har vist sig, at det Forsøg, her er gjort, er lykkedes, og at det er lykkedes paa en saadan Maade, at de Landmænd, som have haft med denne Sag at gøre, kunne fortsætte denne Virksomhed til Trods for, at Statslaanet til Dels indtages. I saa Henseende tror jeg, at Forslaget her er ret nænsomt, og at den Tidsfrist, der er given, ved at man kun forlanger $\frac{2}{10}$ indbetalt til næste Aar og dernæst aarlig $\frac{1}{10}$ Afdrag, vil bevirke, at de alt bestaaende Foreninger vel skulle vide at ordne sig saaledes, at de kunne fortsætte med denne Virksomhed. Der bliver jo tilbage ikke ubetydelige Reservefonds som et Grundlag for den fortsatte Virksomhed, men jeg skal ganske vist indrømme, at naar Statslaanet nu delvis og med Tiden helt inddrages, vil det selvfølgelig ikke gaa saa let, som hvis man vedblivende bevarede Statslaanet. Men paa den anden Side maa det jo indrømmes, at der er adskillige andre Erhverv, som ogsaa kunne paakalde Støtte fra Statens Side — det se vi jo saa mange Eksempler paa her inde i Rigsdagen —, og det ikke alene hvad Laan angaar, men vi se det i ganske særlig Grad i denne Rigsdagssamling, at der stilles Krav til Statskassen paa mange andre Maader. Jeg for mit Vedkommende vilde, hvis jeg ikke havde den Tro, at Landbrugerne ved deres Sammenlutninger kunde fortsætte deres Virksomhed, absolut holde paa, at det Beløb, hvormed her er Tale, blev ude hos Landbrugerne til fortsat Benyttelse. Men som sagt, jeg har den Tro, at det her gjorde Forsøg har vist, at man fra Landbrugernes Side er i Stand til at fortsætte denne Sag, uden at den absolut behøver at have saa stor Støtte fra Statens Side.